

Eesti
Psühhosotsiaalse
Rehabilitatsiooni
Ühing

TARU

Taastujate uudiskiri

Kevad 2015

Head lugejad! Kätte on jõudnud kevad ja koos sellega ilmub meie uudiskirja uus number. Ootame endiselt igasugust kaastööd – artikleid, omaloomingut, kuulutusi jm. Soovime kõigile ilusat kevadet! Käige looduses ja tundke ennast mõnusalt☺

Sisukord

Juhtide kool

Valged laigud ja mustad augud – Eesti Hooldajate Liidu konverents

Töövõimereformi aruteluseminar

Meeskonna motivatsiooniüritus Paides

Ümarlaud „Puuetega inimeste õiguste kaitsel“. Kohtumine soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku Mari-Liis Sepperiga

Tegevusjuhendaja kutsestandardi arutelu Tallinnas

Juhtide kool

23.märtsil toimus Tallinnas juhtide kool. Osalesid taastujad ja kogemusnõustajad Tallinnast, Tartust ja Viljandist. Arutasime eelnevate taastujate ja kogemusnõustajate ühingu probleeme (MTÜ Davy, Kogemusnõustajate võrgustik ja Pro Mente). EPRÜ juures tegutsevad taastujad on üritanud luua taastujate ühingu kolmel korral, kuid see ei ole erinevatel põhjustel õnnestunud. Juhtide koolis arutasime, miks see ei õnnestunud ja mis läks hästi ning mis halvasti.

Valged laigud ja mustad augud – Eesti Hooldajate Liidu konverents

20.märtsil toimus Tallinnas Viru hotellis Eesti Hooldajate Liidu konverents „Valged laigud ja mustad augud.“ Konverentsi juhtis Märt Treier.

Päeva eesmärgi püstitas Eesti Hooldajate Liidu juht Tiina Kangro: Eesti ühiskonnas on nõ mustad augud, mis imevad endasse suurt hulka Eesti inimesi – puuetega inimesi või nende eest hoolitsevaid pereliikmeid.

Järgnes Tomi Rütli ettekanne oma probleemidest. Ta elab praegu koos sõpradega, kes aitavad tal igapäeva eluga toime tulla, kuid suvel kolivad sõbrad ära ja ta seisab valiku ees, kas kolida tagasi oma ema juurde. Igapäevaseks toimetulekuks vajaks ta isikliku abistaja teenust 3-4 tundi nädalas, kuid see ei ole praegu võimalik, sest meie sotsiaalsüsteem seda ei võimalda.

Järgmine ettekanne oli Tiina Kangrolt: „Kolm valget laiku ja kolm musta auku, mis vajavad likvideerimist.“ Ene Ahas, advokaadibüroo Sirel & Partnerid vandeadvokaat, tegi ülevaate perekonnaliikmete hooldus- ja ülalpidamiskohustustest ning õigustest sotsiaalsüsteemi toele. Sellele järgnes arutelu. Pärast lõunapausi esines sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna riigimeetmete juht Raimo Saadi ettekandega „Kui palju euromiljonitest jõuab inimesteni?“ Järgnes arutelu „Mida plaanivad poliitikud ja mida plaanib kodanikuühiskond?“ Arutelus osalesid Rein Aedma, Margus Tshakna, Astrid Ojasoo ja Poliitikauuringute Keskuse Praxis kodanikuühiskonna ja riigivalitsemise ala ekspert Hille Hinsberg, Tiina Kangro ja teised Eesti Hooldajate Liidu asutajaliikmed.

Konverentsi lõpul anti koalitsioonikõnelustes osalevatele erakondadele üle märgukiri.

Märgukirja punktid:

- 1) Viia läbi **Haldusreform või omavalitsuste teenuste rahastamise reform**, et sotsiaalsed tugiteenused oleksid puudega inimestele ja nende hooldajatele kättesaadavad ühtsete standardite järgi ja sõltumata nende elukoha omavalitsusest;
- 2) viia riiklikud **sotsiaalteenused ühtesse süsteemi**, et kasutada ressursse sihipäraselt ja „inimestele parim“ printsiibil, hoides ära teenuste rahastajate huvides toimuvaid manipulatsioone;
- 3) viia puudetoetus ja erivajadusi kompenseerivad tugiteenused ühtsesse süsteemi ja võtta kasutusele „**isiklike eelarvete**“ süsteem, kus puudega inimene (või eestkostja) saab teha mõistlikke otsuseid hoolduse korraldamiseks, seda ka omavalituste piiride üleselt;

4) liita töövõimereformile **puudega inimeste ühiskonnaellu kaasamise programm**;

5) töötada välja ja rakendada **varase ärkamise ja õigeaegse sekkumise süsteem** pere- ja eriarstide, laste- ja haridusasutuste ning omavalitsuste koostöös;

6) seada **töövõimereformi elluviimiseks prioriteedid** ja hõlmata reformiga ka omasteholdajad, suunates reformi fookuse probleemide ennetamisele ja keeruliste olukordade ärahoidmisele;

7) sotsiaalteenuste arendamise käigus **mitte paisutada administratiivaparaati**, vaid suunata ressursid tuge vajavate inimeste käsutusse;

8) võtta seisukoht töövõimereformiga tekkivate kulude katmiseks **pärast eurotoetuste perioodi lõppu** ja korrigeerida reformikava vastavalt sellele otsusele.

Lähemalt saab konverentsi materjalidega tutvuda ajakirja „Puutepunktid“ 36. ja 37. numbris.

Töövõimereformi aruteluseminar

12. märtsil toimus Tallinnas töötukassa ja puuetega inimeste organisatsioonide esindajate töövõimereformi aruteluseminar.

Eesti Töötukassa ja puuetega inimeste organisatsioonide 12.märtsi 2015. a töövõimereformi rakendamise aruteluseminari kokkuvõte.

Seminaril osalesid MTÜ Avitus, Eesti Psühhosotsiaalse Rehabilitatsiooni Ühing, Tallinna Vaimse Tervise Keskus, MTÜ Iseseisev Elu, SA Maarja Küla, Erihoolekandeteenuste Osutajate Liit, SA Pärnu Haigla Psühhiaatrikliinik, MTÜ Hingerahu.

Aruteluseminaril käsitleti järgnevaid teemasid:

- 1) ülevaade töövõimereformi rakendamise ettevalmistuste seisust töötukassas;
- 2) vähenenud töövõimega inimeste nõustamise korraldus töötukassas, juhtumikorraldaja kompetents, juhtumikorralduse ja võrgustikutöö läbiviimine ning aktiivsuse kasutamine;
- 3) töövõimereformi rakendamisega seotud teavitustegevus aastal 2016.

1. Vähenenud töövõimega inimeste nõustamise korraldus töötukassas, kokkuvõte seminaril osalenute ettepanekutest.

1.1. Millist nõustamist kliendid ootavad?

- Nõustamisel peab olema julgustav ning kliendikeskne suhtlemine, võrgustikku kaasav, terviklik lähenemine (inimese tervis, probleemid, oskused, kogemused jne), konsultant peab arvestama piirangutega, ei tohi kiirustada ja liigselt survestada.
- Sama konsultant algusest peale.

1.2. Mis nõustamisel peaks toimuma, et nõustamine oleks klientidele kasulik?

- Nõustamine on kliendile kasulik, kui konsultant on motiveeriv, informeeriv, julgustav, võimalusi loov ja lahendusi pakkuv. Konsultant peab tegema eeltööd ja uurima tausta. Nõustajalt oodatakse ausust ja reaalseid valikuid, kompetentsust ja tarkust.
- Konsultatsiooni jaoks peab olema piisavalt aega.
- Nõustajalt oodatakse takistuste tuvastamist (nt võtab ta kontakti ka võrgustiku liikmetega, et täpsustada probleemi ja seostada tugiteenustega) ja toetust nende ületamiseks (näiteks kui probleemiks on võlad, siis pakume võlanõustamist).

1.3. Milliste erivajadustega ja kuidas peab töötukassa arvestama nõustamisel?

- Suhtlusstiil peab olema erinev, peab aru saama, kas tegemist on vaimupuudega või psüühikahäirega – kindlasti on tähtis võrgustiku kaasamine.
- Koolitatud nõustaja, kellel on kokkupuude või teadmised erinevatest sihtrühmadest.
- Psüühikahäirete puhul on oluline privaatsus, helikindlus ruumides ja rahulik keskkond.
- Nõustamise protsessi tuleks kaasata ka tugiisik.
- Sobivate töökohtade leidmine ja klientidele „maha müümine“.

1.4. Kas nõustamise viisid on piisavalt paindlikud ja vastavad vajadustele?

- Nõustamine võiks toimuda kliendile tuttavas ja turvalises õhkkonnas;
- vajalik viipekeele tõlgi kättesaadavus;
- nõustamine telefoni, Skype ja e-posti teel;
- arusaadavad infomaterjalid (lihtsas keeles);
- meeldetuletus enne pöördumist (sõnum+telefoni kõne). Tugiisikuga pidev kontakti hoidmine.

1.5. Milline töötukassasse pöördumise viis on eelistatuim ja miks? Kas ja milliseid täiendavaid võimalusi töötukassasse pöördumiseks tuleks luua?

- Esimene kohtumine on individuaalne (silmast silma);
- vajadusel kohtumine tugiisikuga (oluline, et infosüsteemis oleksid tugiisiku kontaktid, juhul kui klient ei pöördu);
- erandjuhtumil juhtumikorraldaja väljasõit, kohapeal käimine, kokku saamine kliendile turvalises õhkkonnas;
- transporditoetuse maksmine maapiirkonnas selleks, et töötaja jõuaks töötukassasse.

1.6. Millised on teie tähelepanekud ja ettepanekud seoses aktiivsuse nõuetega?

- Töötukassa ei pea muutuma erihoolekandenasutuseks!
- Aktiivsuse nõude mittetäitmisel peab võtma ühendust võrgustikuga, vajadusel suunata Sotsiaalkindlustusameti teenustele, kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötaja poole ja töövõime ümberhindamisele.
- Töökoha külastus koos kliendiga ja tugiisikuga. Juhtumikorraldaja on aktiivne tööandjatega suhtleja.

- Märksõnaks on individuaalne lähenemine (vajadusel pöördumine tihedamini kui kord 30 päeva jooksul, kasutada erinevaid kanaleid pöördumiseks). Arvestamine spetsialistide soovitustega.

2. Juhtumikorraldaja II kompetentside arutelu kokkuvõte

Sabina Trankmann tutvustas juhtumikorraldaja tööülesandeid ning ootusi tulevastele, vähenenud töövõimega inimestega tegelevatele juhtumikorraldajatele. Osalejad tegid töörühmades alltoodud ettepanekud juhtumikorraldaja II soovituslike kompetentside kohta:

2.1. Haridus, koolitused

- Kõrgharidus sotsiaalvaldkonnas, kuid erandid on mõeldavad, sobib ka meditsiini, psühholoogia, eripedagoogika, tegevusteraapia alane kõrgharidus. Koolitused: klienditeenindus, meeskonnatöö, enese ja kliendi emotsioonide juhtimine, seaduste tundmine.
- Teine arvamus: piisab ka keskharidusest, kui inimesel on olemas arvestatav töökogemus sobivas valdkonnas.

2.2. Töökogemus, selle valdkond

- Vähemalt aastane töökogemus puudega inimestega; töökogemus sotsiaaltöö valdkonnas, spetsialiseerumisel võiks olla varasem kokkupuude psüühikahäiretega inimestega.
- Hea töökogemus sobivas valdkonnas võib kompenseerida akadeemilise hariduse puudumise.
- Üksikud erandid on võimalikud, kui isikuomadused väga selgelt toetavad edukat hakkamasaamist sellel töökohal.

2.3. Keelteoskus

- Eesti keel, vene keel sõltuvalt piirkonnast .
- Viipekeele osas jõuti kokkuleppele, et see annab eelise, kuid nõuda selle oskamist ei saa, kuna oskajaid on vähe. Viipekeelt oskaval inimesel peaks olema võimalik liikuda erinevate piirkondade vahel.

2.4. Arvutioskus

- Tavakasutaja, Skype'i kasutamine.

2.5 Muud oskused

- Läbirääkimisoskus, „müügimehe oskused“, võimaluste nägemise oskus, analüüsioskus, aja planeerimise oskus, tulemusele orienteeritus, koostöö oskus; tööõiguse tundmine, võrgustikutöö oskus, riskijuhtimise oskus, tunneb hästi psüühikahäireid ja nende eripärasid, oskab ära tunda, mis seisundis inimene on, tunneb haigusest taastumise astmeid.
- Tegevusplaani koostamise ja analüüsimise oskus, nõustamistehnikate tundmine, abi otsimise oskus / enese piiride teadvustamine, „projektijuhtimise“ oskus,

2.6. Isiksuse omadused

- Rõhutati, et isiksuse omadused võivad olla olulisemad, kui haridus.
- Kontaktiloomise võime, suhtlemisoskus, kuulamisoskus, empaatiavõime, avatud meel; enesekindlus, järjepidevus, analüüsivõime; täpsus, korrektsus, rutiinitaluvus, pingetaluvus, stressitaluvus; julgus abi küsida; pragmaatilisus ja kriitiline meel; abivalmidus; positiivne hoiak; planeerimisoskus; eetika ja väärtushinnangud.

2.7. Tegevused

- Teeb võrgustikutööd. Motiveerib, toetab. Kogub ja vahendab infot. Käib kliendiga kaasas kohtumistel tööandjaga. Loob kliendiga esmase kontakti ning usaldusliku suhte. Kogub vajalikku infot, oskab eristada olulist ning selle välja tuua. Juhendab tööotsinguid. Aitab püstitada eesmärgi. Leiab ka ise sobivaid tööandjaid.
- Kuulab klienti (ka päriselt kuulab). On mõistev ning arvestav. On huvitatud kliendist, on talle võrdne partner. Otsib lahendusi. Küsib nõu, kui ise ei tea – näiteks ei saa aru, kas ja millise psüühikahäirega võiks tegemist olla. Käib supervisioonis, et olla ise „hooldatud“.
- Käib praktilisel koostööpartnerite juures, et saada kogemus sihtrühmaga töötamisest.

Meeskonna motivatsiooniüritus Paides

27.veebruarist 1.märtsini toimus Paide tervisekeskuses EPRÜ meeskonna motivatsiooniüritus.

Koolituse sihtgrupiks olid EPRÜ koolitajad, tegevusjuhendajad ja kogemusnõustajad. Põhiküsimuseks oli: Kuidas pakkuda inimestele, kes taastuvad tõsisest psüühikahäiretest parimat võimalikku abi?

Eesmärk oli uute suundade ja moodulite väljatöötamine, mida saaks iga osaleja kasutada nii võrgustiku, rehabilitatsiooni, erihoolekande, kirjastuse kui ka kooli arendustöös ja otseses klienditöös.

Põhiteemadeks olid: taastumise mõtteviis ja *recovery college'i* mudel, teadlik kohalolek (*mindfulness*) seoses *kognitiivse käitumisteraapia tehnikatega ja joogateraapiaga ning kogemusnõustajate väljaõppemoodulid, sh juhtimisoskused*.

Alustasime reedel tutvumist teadliku kohalolekuga - *mindfulness* seoses *kognitiivse käitumisteraapia tehnikatega ja joogateraapiaga*;

Kõigepealt toimus uudistering: Mis on uudist erihoolekande, rehabilitatsiooni ja kirjastuse suunal?

Sissejuhatuseks rääkis Külli Mäe taastumiskoolide visioonidest, õppekavadest ja juhtimisest mujal maailmas. Kerkis küsimus, kuidas saaks taastumiskooli idee siduda erihoolekande- ja rehabilitatsiooniteenusega meil.

Pärast lõunat toimus arutelu, kas *mindfulnessi* moodul võiks olla osa Heaolu ja Taastumise Kooli õppekavast. Ettekande teadlikust kohalolekust – *mindfulness* seoses kognitiivse käitumisteraapia tehnikatega – tegi Urve Tõnisson. Järgnes joogaterapeut Maimu Opmanni loeng ja praktilised näited teemal „Keda ja kuidas joogateraapia saab aidata?“ Järgnes arutelu.

Laupäeval jätkasime juba tegutseva Taastumisvõtete kooli /*Recovery College'i* õppekava analüüsiga ning tegime ettepanekud oma kooli õppekava koostamiseks. Pakkusime välja moodulid 2015 kevadeks ja sügiseks. Teemad planeerisime osalejate huvisid ja tugevusi arvestades.

Arutasime Heaolu- ja taastumise kooli õppemooduleid gruppides, millele järgnes arutelu.

Pühapäeva põhiteemaks oli kogemusnõustajate kaasamine ja koolitus, sh. juhtide kool. Koostasime ühiselt Juhtide kooli teemad ja moodulid. Käsitlesime ka kogemusnõustaja baaskoolituse moodulite kujundamist. Koolitus lõppes lõpuringiga. Koolituse ajal viibisime Paide spordi- ja tervisekeskuses, kus meie käsutuses olid ka saun ning ujula ja jõusaal. Koolitus oli kosutav nii vaimule kui kehale ☺

Ümarlaud „Puuetega inimeste õiguste kaitsel.“ Kohtumine soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku Mari-Liis Sepperiga

Ümarlaud toimus 10.veebruaril Tallinnas Eesti Puuetega Inimeste Kojas.

Ümarlaud algas soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku Mari-Liis Sepperi lühida sissejuhatusega ning ümarlauast osavõtjate tutvustusringiga.

Arutelul keskenduti eelkõige kolmele küsimusele:

1. Kuidas näevad puuetega inimeste organisatsioonid voliniku institutsiooni rolli täna ja lähitulevikus, mil hakatakse muutma võrdse kohtlemise seadust?
2. Kuidas peaks Eestis toimuma järelevalve ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni täitmise üle?
3. Millised on puuetega inimeste suurimad probleemid, millele lahenduste otsimisel oodatakse võrdõigusvoliniku abi?

1. Kuidas näevad puuetega inimeste organisatsioonid ja nende eest seisjad voliniku rolli täna ja tulevikus?

Mari-Liis Sepper tutvustas voliniku kantselei seniseid tegemisi puuetega inimeste suunal. Seni on uuritud diskrimineerimiskaebusi. Tehtud on küsitlus ministeeriumitele, kuidas nad on kohandanud oma hooneid ja töökohti puuetega inimestele. Samuti räägiti osalejatele põgusalt töökohtumisest Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsiga, kus juhiti tähelepanu vajadusele tagada Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi poolt hallatavates hoonetes ligipääs erineva puudega (kuid eriti liikumispuudega) inimestele.

Osalejatele tutvustati ka milliseid tegevusi planeerib voliniku kantselei 2015. a puuetega inimeste õiguste küsimuses. Näiteks on kavas läbi viia analüüse ja uuringuid ning koolitada puuetega inimestele teenuseid pakkuvaid inimesi (näiteks töötukassa nõustajad/konsultandid/juhtumikorraldajad, suurtööandjate usaldusisikud). Lisaks eelnevale on tegevustena planeeritud ka strateegiline hagelemine ning teavituskampaania läbiviimine. Esimese tegevuse raames viiakse valitud diskrimineerimise kaebused voliniku kantselei abiga töövaidluskomisjoni ja/või kohtusse. Teise tegevuse raames viiakse läbi teavituskampaania, mis annab asutustele võimaluse taotleda märgist „meie asutus on ligipääsetav kõigile“. Hiljemalt 2015.a aprillis-mais asub võrdõigusvoliniku kantseleis tööle nõunik, kes hakkab eraldi tegelema puuetega inimeste õigustega.

Ümarlaua arutelul selgus, et volinik ja tema kantselei on täna paljuski puuetega inimeste jaoks vähetuntud institutsioon, kust abi ei otsita. Puuetega inimesed ei ole leidnud teed voliniku juurde ning seoses pöördumiste vähesusega ei ole kantselei puuetega inimeste probleemidega/kaebustega palju tegelenud. Kuna võrdõigusvolinik lähtub oma töös kahest seadusest (soolise võrdõiguslikkuse seadus ja võrdse kohtlemise seadus ehk VõrdKS), siis vastavalt praegusele pädevusele saab volinik puuetega inimeste kaebusi lahendada vaid töövaldkonda puudutavates küsimustes.

Ümarlual viidati planeeritavatele VõrdKSi muudatustele, millega peaks märgatavalt paranema puuetega inimeste võimalus enda õiguseid kaitsta. Seda eelkõige seetõttu, et muudatuste järgselt on puuetega inimeste õigused kaitstud mitte ainult töövaldkonnas, vaid ka muudes eluvaldkondades. Lisaks sellele peaks kavandatava seadusmuudatuse kohaselt Puuetega inimeste õiguste konventsiooni täitmise üle hakkama järelevalvet teostama võrdõigusvolinik.

Ümarlual osalejad tõid välja mitmeid valupunkte, mis on seni takistanud puuetega inimestel vajalikku õiguskaitset saamast:

Mare Abner (Eesti Puuetega Naiste Ühing) tõi välja, et paljud puuetega inimesed ei mõista, mis on sooline võrdõiguslikkus. Samuti viitas ta sellele, et puuetega inimeste seas nähakse ja teatakse volinikku pigem sugude võrdsuse eest seisjana. Tihti ei teata, et volinik tegeleb eritüüpi ebavõrdsustega, mitte ainult meeste ja naiste küsimusega.

Kristiina Peetsalu (Põhja-Eesti Pimedate Ühing) selgitas, et puue ja sellega toimetulek võtab inimestel suure osa energiast ning tihti just seetõttu elavad puuetega inimesed infosulus ega tea oma õigusi. Samuti tõi Peetsalu välja, et seda süvendab ka rahalise ressursi probleem/vähesus, mistõttu paljudel puuetega inimestel ei ole võimalusi kvaliteetselt õigusabi hankida.

Volinik viitas siinkohal sellele, et kantseleist saavad tasuta õigusabi ka puudega inimesed. Lisaks tõi ta välja, et kuna volinik töötab oma pädevuse piirides, siis tänasel hetkel on õigusabi andmine piiratud üksnes töövaldkonnaga. Kui VõrdKSi muudetakse, siis saab volinik jagada tasuta õigusabi puuetega inimestele ka muudes eluvaldkondades (nt kaubad ja teenused, haridus, jne). Samuti tõi volinik välja, et kantseleil on ka täna vahendeid, et pöörduda isiku õiguste kaitseks ning laiema üldsuse huvides kohtusse.

Jari Pärigma (PIK Komitee: puudega inimeste ekspert, Eesti kurtide noorte organisatsioon) nõustus eelkõnelejatega. Ta lisas, tuginedes oma pikaajalisele kogemusele kurtide noorte organisatsioonis, et inimesed ei ole teadlikud oma õigustest või kui teavad, siis ei olda kindlad diskrimineerimise asetleidmises. Tema sõnul oleks puuetega inimestel väga vaja õigusalast nõustamist.

Kristiina Peetsalu soovitas volinikul puuetega inimesteni jõuda läbi puuetega inimeste esindus- ja huviorganisatsioonide ning teha koostööd juba olemasolevate võrgustikega.

Mari-Liis Sepper palus kõigil ümarlauast osavõtnutel levitada oma organisatsiooniselt infot, et voliniku poole võib oma õiguste kaitseks julgesti pöörduda ning võrdse kohtlemise küsimuses tööelus saavad kantselei juristid juba täna aidata.

Priit Kasepalu (Eesti Pimedate Liit) oli kindel, et voliniku pädevuste laieneses leiavad puuetega inimesed senisest kergemini oma õiguste kaitseks üles tee voliniku kantseleisse.

2. Kuidas peaks Eestis toimuma järelvalve ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni täitmise üle?

Alates 2015.a. on voliniku kantseleil ka roll ette valmistada ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni järelvalve sisseseadmist. Raimo Saadi sotsiaalministeeriumi sotsiaalhoolekande osakonnast tegi ettekande puuetega inimeste õiguste konventsiooni (PIK) järelvalve aruteludest

Eestis ning selgitas, kuidas jõuti voliniku institutsioonini kui PIK õiguste edendamise, kaitsmise ja järelvalve organini. *Kõnealune ettekanne on lisatud eraldi failina e-kirja manusesse.*

Võrdõigusvoliniku konventsioonist tulenev töö peab hakkama toimuma koostöös erinevate puuetega inimeste esindusorganisatsioonidega. Voliniku kantselei saab 2015.a. riigieelarvest 80 000 EUR, et võtta tööle nii puuetega inimeste õiguste nõunik ja täita muid sisulisi ülesandeid (uuringud, analüüsid, jne).

Eesti Puuetega Inimeste Koja juhatuse esimees Monika Haukanõmm jätkas ettekandega PIKiga seoses tehtust ja tehtavast aastal 2015 ning soovitas volinikul jätkata koostööd 2014. a. moodustatud puuetega inimeste õiguste komiteega ning keskenduda ühele-kahele teemale aastas. Samuti rõhutas Haukanõmm voliniku rolli olulisust teavitamiseks laiemat avalikkust puuetega inimeste muredest ning avaldas lootust, et ka strateegiline hagelemine kätkeb endast tuleval aastal mõnd puudega inimese diskrimineerimisvaidlust. Tõstatati küsimus ka volinikust kui ühest võimalikust konventsiooni variraporti koostajast. *Kõnealune ettekanne on lisatud eraldi failina e-kirja manusesse.*

3. Millised on puuetega inimeste suurimad probleemid, mille osas oodatakse voliniku abi?

Järgnes diskussioon, kus ümarlual osalejad juhtisid voliniku tähelepanu erinevatele puuetega inimeste probleemidele.

Raissa Keskküla (Eesti Pimekurtide Tugiliit) tõi välja, et Eestis ei läheneta puuetega inimestele väljaspool konkreetsest puudest tulenevatest tervishoiuteenustest piisavalt puude spetsiifiliselt. Praegune tendents, kus teenused püütakse teha võimalikult kättesaadavaks inimese elukoha lähistel, viib selleni, et ei suudeta pakkuda adekvaatset teenust.

Seis, kus iga kohalik omavalitsus peab ise oma puuetega inimestega hakkama saama, ei ole jätkusuutlik. Puuetega inimestega seonduv peaks olema riiklikult koordineeritud ja korraldatud ning tagama adekvaatse ning puudespetsiifilise abi kõikidele puudeliikidele.

Tema hinnangul võib probleem veelgi süveneda uue tööhõivereformi rakendamisega, kui ilma vastava väljaõppeta klienditeenindaja, kes ei tunne ega tea erinevate puuete spetsiifikat, hakkab tegelema puuetega inimestega. See paneb puuetega inimesed olukorda, kus nad peavad teadma ise kõiki oma võimalusi ja abistama hoopiski teenindajat.

Kristiina Peetsalu nõustus eelkõnelejaga, et süsteem vajab muutmist, kuna ei ole võimalik koolitada kõiki teenindajaid tundma iga puude erinüansse.

Mare Abner viis teema edasi tööhõive küsimusele ning rõhutas, et puudega inimesele peab olema tööl tagatud tugisüsteem ja -isik. Praegune olukord, kus tugiisiku rollis on tihti täiskasvanud puudega lapse vanemad, ei ole jätkusuutlik, kuna vanematel lasub topelt töökoormus. Olukorra parandamiseks on tarvis Töötukassa poolt luua ühtne süsteem tugiisikute võrgustiku loomiseks.

Priit Kasepalu tundis muret, kas uue tööhõivereformi valguses ei hakata osalist tööhõivet määrama või määramata jätma tulenevalt just sellest, kas puudega inimene käib tööl või ei. Puudega inimese tööl käimine nõuab inimeselt endalt suurt pingutust. Samuti on oht, et kui toetusi ei jagata mitte reaalse tervisliku näitaja järgi, vaid neile, kes ei käi tööl, võib see viia selleni, et ka praegu tööl käivad puudega inimesed kaotavad motivatsiooni seda teha.

Probleemiks peeti ka puuetega inimeste esindusorganisatsioonide toimimist suuresti vabatahtlikkuse alusel. Muude tööde ja toimetuste kõrvalt on raske erinevates kaasamisprotsessides mõtestatult osaleda. On suur küsimus, kuidas väärtustada vabatahtlikku tööd ka läbi rahaliste vahendite.

Kokkuvõte:

Ümarlual jäi kõlama soov edasist koostööd voliniku kantseleiga suurendada ning peatselt kohtuda juba võrdõigusvoliniku kantselei Endla tn 10a asuvates ruumides. Rõhutati, et puuetega inimesi ei tohi kohelda ühetaolise ühiskonnagrupina, kuna erinevatest puuetest tulenevad probleemid ja vajadused on erinevad. Peale selle jagunevad ka puudega inimesed naisteks ja meesteks, noorteks ja vanadeks, jne. Leiti, et tundlikkus puuetega inimeste suhtes peab olema põimitud ka paljudesse teistesse eluvaldkondadesse.

Tegevusjuhendaja kutsestandardi arutelu Tallinnas

4. veebruaril toimus Tallinnas Kutsekojas tegevusjuhendaja kutsestandardi arutelu. Arutelu toimus sellepärast, et Eesti Tegevusjuhendajate Liit, Eesti Psühhosotsiaalse Rehabilitatsiooni Ühing ja Hoolekande Ekspertiisi- ja Nõustamiskeskus esitasid ühise pöördumise seoses muudatusettepanekutega tegevusjuhendaja kutsestandardis. Kohal viibisid nende organisatsioonide esindajad, Kutsekoja esindaja ning Sotsiaalministeeriumi töörühma esindajad, kes kutsestandardi koostasid.

Eesti Tegevusjuhendajate Liit, Eesti Psühhosotsiaalse Rehabilitatsiooni Ühing ja Hoolekande Ekspertiisi- ja Nõustamiskeskuse spetsialistide meelest oli kutsestandard liiga RAS Hoolekandeteenused keskne. Ühingud esitasid oma ettepanekud. Tekkis tuline vaidlus. Ei ole kerge koostada kutsestandardit, mis vastaks kõigi tegevusjuhendajate vajadustele, kuna klientuur on seinast seina – raskest liitpuudest kuni avatud tööturul töötava ja oma eluga hästi toime tuleva kliendini.

Kontaktid:

Anita Kurvits, peatoimetaja
anita.kurvits@epry.ee

Projekt: „Psüühikahäirest taastujate ja kogemusnõustajate juhtimiselase võimekuse tõstmine omaalgatuslike tegevuste ellu viimiseks – DUO 2015“

